

**Parlament del president de l'Institut d'Estudis Catalans,
Joandomènec Ros i Aragonès, en l'acte de celebració del centenari
de l'Euskaltzaindia, el 20 de juliol de 2018, a Bilbao**

S eñor presidente de Euskaltzaindia, señor director de la Real Academia Española, señor presidente de la Real Academia Galega, señores y señoras miembros de Euskaltzaindia y de las demás academias, señoras y señores.

Muchas gracias a la Academia de la Lengua Vasca por haber invitado al Institut d'Estudis Catalans a participar en este acto conmemorativo del centenario de la fundación de la entidad que se ocupa académicamente del euskera. Me van a permitir que emplee la lengua propia de mi país para dirigir unas breves palabras de felicitación a Euskaltzaindia por este cumpleaños gozoso, los primeros cien años de la Academia de la Lengua Vasca. Me gustaría emplear el idioma que con tanto acierto y empeño normativiza, cuida y difunde Euskaltzaindia, pero me temo que mi capacidad para hablar en una lengua que no sea románica o en el latín de hoy en día, el inglés, es nula. Por ello les pido disculpas y espero que no tengan ustedes mayores dificultades de comprensión por mi parlamento en catalán.

L'Institut d'Estudis Catalans és l'acadèmia de la llengua catalana, i també duu a terme activitats de recerca i difusió de la ciència en pràcticament tots

els seus camps. Pel que fa a la llengua, els seus estatuts assenyalen que el primer dels seus objectius és «tenir cura de l'estudi de la llengua catalana, establir-ne la normativa i vetllar perquè el procés de normalització d'aquesta llengua sigui coherent arreu del seu àmbit lingüístic». Aquesta tasca la té encomanada la Secció Filològica de l'Institut.

Entenc que aquesta és també la tasca primordial de l'Euskaltzaindia, si substituïm en aquesta frase la llengua catalana per l'eusquera. I imagino l'esforç no només científic, sinó també polític, que ha calgut fer al llarg d'aquest segle per aconseguir que la llengua basca fos, com el català, el gallec, l'espanyol, etc., una llengua apta no només per a la comunicació familiar i literària, sinó adequada per a tots i cadascun dels àmbits propis d'una societat moderna, així com dels territoris en els quals, al llarg de segles d'incúria, havia cedit, com ha ocorregut en el català, davant de la pressió del castellà i el francès, idiomes més forts (perquè han rebut el suport dels estats), als quals cal afegir l'italià en el cas de l'Alguer.

Sovint, les acadèmies de llengües que no tenen un estat propi al darrere, que és el cas del basc, el català i el gallec, a

més de les tasques erudites, filològiques, acadèmiques, hem de fer sentir la nostra veu quan sobre la llengua que estudiem plana alguna amenaça, de qualsevol mena. En aquests casos fem declaracions que es poden qualificar de polítiques i que poden no agradar a qui van dirigides; cal entendre que aquesta és també la tasca de les acadèmies de la llengua, en defensa d'allò preciós i fràgil que estudiem i difonem.

Com vostès segurament coneixen, no soc lingüista, sinó biòleg i ecòleg. Per això soc especialment sensible a la biodiversitat, no només dels organismes amb els quals compartim aquest món, sinó també a la de les llengües i cultures de la humanitat. Lamentablement, per raons diverses, l'extinció d'espècies biològiques i de comunitats ecològiques és una realitat creixent, i el mateix es pot dir de les llengües i cultures, en aquest món globalitzat i cada vegada més uniforme. És per això que estic plenament convençut que la tasca que desenvolupen les acadèmies de

la llengua, totes, però avui vull centrar-me en la de l'Euskaltzaindia en relació amb l'eusquera, és essencial. La diversitat de la nostra espècie és també la diversitat de les seves llengües i cultures; es tracta d'un patrimoni valuósíssim que no podem deixar perdre, a risc de fer-nos més semblants, més homogenis, en definitiva, menys humans.

Vull portar a aquest acte de celebració del centenari de l'Euskaltzaindia el reconeixement i l'escalf dels membres de l'Institut d'Estudis Catalans, algun dels quals és membre honorari d'aquesta acadèmia, i desitjar que continuï treballant molts anys més per enfortir la llengua basca i per enriquir la cultura d'Euskal Herria. En allò que convingui, l'Institut d'Estudis Catalans seguirà estant al costat de l'Euskaltzaindia pel bé de l'eusquera i de totes les llengües que compartim sobre la pell de brau i més enllà. Moltes gràcies.

Eskerrik askotuei eta bizitza luzeari Euskaltzaindia! (Moltes gràcies i llarga vida a l'Euskaltzaindia!)

**Parlament del president de l'Institut d'Estudis Catalans,
Joandomènec Ros i Aragonès, en la inauguració de l'exposició
«Pompeu Fabra i l'Institut d'Estudis Catalans», el 23 de juliol de 2018, a l'IEC**

Molt Honorable President de la Generalitat, Honorable Consellera de Cultura, Directora General de Política Lingüística, President del CONCA, Comissari de l'Any Fabra, President de la Reial Acadèmia de Farmàcia de Catalunya, membres del Consell Permanent de l'IEC, membres de l'IEC, estudiosos de Fabra, senyores i senyors, sigueu benvinguts a l'Institut d'Estudis Catalans.

Comptar avui amb la presència del president de la Generalitat és un honor per a la nostra institució. Que hàgiu dedicat espai de la vostra agenda —quan tants assumptes de primera magnitud us reclamen tothora— perquè volíeu participar en la inauguració de l'exposició sobre l'IEC i Fabra és un gest de significat profund.

Gràcies, president, perquè sou a l'Institut d'Estudis Catalans, acompanyat de la consellera de Cultura i de la directora general de Política Lingüística, en una acció de suport incondicional del vostre Govern a la nostra cultura i a la llengua pròpia.

A vós no us hem de desvelar la història de la institució que presideixo des de fa uns anys. La coneixeu prou bé. Sabeu que ens dediquem, des que Prat de la Riba fundà l'Institut, a estudiar la

llengua catalana, a contribuir en la recerca en les diferents àrees del coneixement i a impulsar el progrés general de la societat.

Estudiar la llengua catalana ha estat de sempre la punta de llança de la nostra feina, i la Llei de la Presidència de la Generalitat de l'any 1991 sobre l'autoritat lingüística de l'Institut d'Estudis Catalans, que li encarrega i regula l'establiment i l'actualització de la normativa lingüística del català, ens en fa doblement responsables.

Quan l'any 2017, el Govern català va decretar que el 2018 seria l'Any Fabra, l'IEC va aplaudir la decisió. Es donava veu a Fabra i s'obria l'oportunitat de donar a conèixer arreu la tasca d'aquest savi. La Direcció General ha promogut tota mena d'accions i activitats per tot el territori, encaminades a retre-li homenatge, a impulsar l'ús de la llengua i el coneixement del que Fabra va realitzar i a fer que cada dia siguin més les persones que gaudeixin usant-la en tots els àmbits: «una llengua per a tot i per a tothom».

L'IEC va tenir Fabra com un dels membres fundadors: va ser president de la Secció Filològica i també de l'IEC, quan els presidents de les seccions se succeïen, rotativament, al capdavant de la institució.

Per tant, mostrar la tasca que va dur a terme mentre va ser a l'IEC ha estat l'objectiu de l'exposició que acabem de veure. Volíem «treure Fabra de l'Arxiu», ensenyar el material que hi tenim custodiat i que només és conegut pels estudiosos, alguns dels quals veig entre el públic.

Tres blocs d'informació conformen l'exposició: el primer ens ensenya els indrets relacionats amb l'IEC on Fabra va treballar. Els que tenim la sort de treballar a la Casa de Convalescència, on som ara, sabem com d'important és tenir un entorn amable per a colgar-se entre llibres i papers. Fabra tenia els espais entre taules de fusta, papers i llibres. Imagineu-vos què no hauria fet si hagués tingut un ordinador, una tauleta i Internet per a comunicar-se amb els seus col·laboradors!

Després trobem els documents i materials. Aquí les responsables de l'Arxiu de l'IEC han realitzat una gran feina i hi han posat una gran dosi de generositat. Ja sabeu que custodien amb tant de rigor els documents antics que els costa de treure'ls dels seus llocs de conservació. No en farem malbé cap; originals i alguna rèplica comparteixen les vitrines: cartes i fitxes que el visitant anirà llegint amb paciència i temps. I un plafó de la A a la Z amb fitxes que van servir de base al *Diccionari general*. La tria no és feta a l'atzar, les paraules que hi hem reproduït esperonaran el lector i li faran volar la imaginació, el record i la memòria: *democràcia, emprendre, investigar, kyrieleison,*

magí, nus, nyap, renec, seny, veritat, xenòfob...

I les obres. Hores i hores esmerçades en l'estudi i reflectides en les publicacions. En una vitrina, els llibres que Pompeu Fabra va publicar mentre era a l'IEC i la mostra de pàgines interiors. Lletra impresa per a ser llegida. Mai no en farem prou d'homenatges a aquest savi que va posar la llengua a l'altura de les més grans.

I un racó amb el títol «Homenatges». El reconeixement i la gratitud que ja en vida va conèixer el lingüista. N'hi han dedicat molts, tots ben merescuts; en la nostra exposició trobareu els que l'IEC li va preparar.

El colofó són els nou volums de les *Obres completes*. Gràcies a l'enyorat Joan Solà i a Jordi Mir, aquí present, que van entomar la feina immensa de la preparació, quan el Govern de la Generalitat va creure en el projecte i, per mitjà del conseller de Cultura, Jordi Vilajoana, va impulsar i finançar la tasca el 2002. Aleshores, el president de l'IEC era Josep Laporte i el projecte va rebre la col·laboració de la Conselleria d'Educació i Cultura del Govern de les Illes Balears, amb l'aleshores conseller Damià Pons. El director general de Política Lingüística del moment, Lluís Jou, hi va posar fil a l'agulla. Ens enorgulleix que ara Damià Pons i Lluís Jou, lluny de responsabilitats polítiques, siguin membres numeraris de l'Institut.

Avui lluïm l'obra sencera, però sobretot, la fem servir. Encara ens falta el desè volum. Ja heu vist que hem deixat l'espai buit a la lleixa. Són els índexs de tota l'obra que culminaran la publicació.

I tot el material digitalitzat perquè des d'arreu en sigui fàcil la consulta. Fabra va fer la seva obra immensa per posar el català a l'alçada de les altres llengües del món, i ara, des de tot el món, es podrà consultar la seva obra.

Hem fet feina i no ens quedarem aquí. Caminarem per enfortir, conèixer i fer usar la nostra llengua. «Només tindrem el que nosaltres sapiguem guanyar», va dir Fabra.

Agraïxo a Joan Martí i Castell i a Jordi Mir, membres de l'IEC, l'assessorament en l'exposició; a Mariàngela Vilallonga, Laia Miret i Rosa Franquesa, que en van tenir la idea i l'han realitzada, i a

la dissenyadora M. Rosa Birulés i a l'equip de BP Disseny per fer-la tan seriosa, amable i bonica. Agraïxo també a la Direcció General de Política Lingüística que ens ha cedit l'exposició «Pompeu Fabra: una llengua completa», que conviu amb l'altra en aquest mateix edifici des d'avui.

A part de l'exposició, l'Institut ha preparat un simposi sobre Fabra que celebrarem en aquesta casa durant la tardor. La Secció Filològica n'ha dissenyat el contingut. Ho agraeixo a la presidenta de la Secció, M. Teresa Cabré. Podeu recollir-ne un programa durant el circuit d'avui.

A l'Institut lluïtem cada dia per la llengua, per la ciència i per la cultura. Si no, per què lluïtem?

Dono la paraula al Molt Honorable President de la Generalitat de Catalunya, a qui reitero el nostre agraïment sincer.